

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

İÇİNDEKİLER

Bir Konuşmanın düşündürdükleri	Kemal Kefeli
İstihsal Seferberliğine Doğru	Kefeli
— Diviana Commedi —	Nurettin Özdemir
Bir Güzel	Nurullah Feyzoğlu
Yolculuk	Necmi Gün
Meserret (Mesebet) Derneği	Mehmet Atay
Trabzonda iki gün	Süreyya Ergün
Trabzon Folkloründe Fındık	Mehmet Atay
Rüya	Ümit Ölmez
Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Yıllık Toplantısı .	K.K.
Neden	Nurettin Özdemir
Kuzey - Doğu Anadolu gezisi	Bekir Beret
Trabzon Tarihi	Şakir Şevket
Anarken	Lütfi Mutman
Halkevi Haberleri	

Ydni seri sayı :

33

TEMMUZ

1947

Kuruş

25

İNAN

TRABZON HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

Ayda bir çıkar

Yeniseri Sayı 33	Temmuz 1947	Sahibi : Abdullah Günel Yazı işlerini fiilen idare eden : Kemal Kefeli	Basıldığı yer : Yeniyol Basımevi	25 kuruş
---------------------	----------------	--	-------------------------------------	-------------

HASBİHAL

Bir Konuşmanın Düşündürdükleri ..

Millet yapısında; dil, din, kültür ve ülkü birliğinin önemli rolü yanında fertlerin birbirine karşı SEVGİ, GÜVEN, İNAN ve SAYGI hislerinin de büyük değeri olmak icap eder.

Birbirini sevmeyen aile içinde huzur aramak, deniz üstünde Bulbül avına çıkmaktır.

Fertleri arasında güvensizlik, itimatsızlık, saygısızlık duyguları yerleşen insan topluluğunun istikbâlini karanlık görmekte mubalağa payını aşırı bulamayız.

İyi veya kötü görüşlerini, düşüncelerini kabul ettiremediği topluluğu; bilgisizlik, gerilik, şursuzluk ve yalancılıkla itham etmek sosyal hayata karışanlar veya karışmağa namzet olanlar için tedavisi gereken bir hastalıktır.

Memleket ve millet dâvalarında ferdi ihtirasların, menfaat düşüncelerinin unutulması yanında SEVGİ, SAYGI, İTİMAT hislerinin gelişmesi, istikbâl için hayırlı bir gidişin en kuvvetli teminatı sayılmalıdır.

KEMAL KEFELİ

5037664
1947-1948, 33-39

TEMmuz
1947

Yeni seri sayı
33

Istihsal Seferberliğine Doğru

Yazan : KEFELİ

Her harp ve bilhassa büyük harpler millet topluluklarında bir çok buhranlara sebep olur. Hayatın her safhasında kendini hissettiren bu sarsıntılar arasında bilhassa siyasî ve ekonomik olanlarının millet bünyesinde yapacağı tesiri izale etmek, ancak milletçe girişilecek savaşlarla mümkün olabilir. Birinci cihan harbi sonunda husule gelen iktisadî buhran ve onu takip eden dampik'ler beşeriyeti ahlaki felâketlere de sürüklemişti.

İkinci cihan harbi felâketleri hâlâ bütün acılıklarıyla devam ederken dünyanın en büyük devletlerinden biri olan İngilterenin iktisadî zorluklarla karşılaştığını görüyoruz. Dünya muvacaahasında omuzlarına büyük mesuliyetler almış bulunan İngilterenin bugünkü durumu, biran evvel refah ve saadete kavuşmak için can atan aç Avrupanın talihsizliğini bir kat daha artırmaktadır.

İngiltere, bir taraftan kendi derdine çare bulmak, kendi yaralarını sarmak isterken, diğer ta-

raftan aç ve tehdit altında bulunan Avrupaya yardım elini uzatmak emelindedir. Ancak; sarsılan iktisadiyatını biran evvel düzeltmek en başta gelen vazifesi olmak icabeder. İngiltere, kendi kendine yetmek için her türlü fedakârlığa başvurmaktadır. İngiliz milletinin devletçe alınan kararlar karşısında gösterdiği sabır ve metanet, bu asil milletin, bu buhranı da kısa bir zamanda aşacağına delil sayılabilir. Nitekim Başbakan Attlee, İngiliz tarihinin bu en güç durumuna karşı koyabilmenin şu dört şarta azami dikkatle mümkün olduğuna işaret etmektedir:

1 — İngiliz camiası için büyük fedakârlıklara mal olsa dahi deniz aşırı masrafları azaltmak.

2 — Ana vatanda yiyecek maddelerinin istihsalini artırmak.

3 — Nakliyatı daha tesirli bir duruma sokmak.

4 — Daha geniş ölçüde ihracat maddesi istihsal etmek.

Bir yıldanberi her türlü tahditlere seve seve razı olan, ekmeğinden elbisesinden yapılan kısın-

tılarla döviz temin etmek isteyen ve bu suretle İngiliz ekonomisinin biran evvel düzelmesine inanan ve gayret eden İngiliz milletinin bu dört şartı tahakkuk yolunda her türlü fedakârlığı yapacağına inanabiliriz.

İngiltere gibi büyük bir imparatorluğun bütün kaynaklarına sahip bir memlekette harp sonrası derhal başlayan ekonomik buhranın, bizim gibi küçük ve kaynakları mahdud memlekette de hissedildiğini ve bilhassa edileceğini düşünerek şimdiden çareler aramak zorundayız.

Türkiyeyi bir sanayi memleketi farzederek bu konu ile yetinmenin hatalı olduğu açık bir keyfiyettir. Türkiyeyi bugünkü durumile ve tam manasile bir ziraat memleketi de kabul edemeyiz. Fakat bu karakteri diğerlerine üstün olduğundan bu konunun derhal ve esaslı bir surette ele alınması zaruridir.

Yıkık ve aç Avrupa yiyecek, yakacak ve barınacak arıyor. İstihlak pazarları iştahlı bir halde ihrac piyasalarına avuç açmıştır. Bu durum memleketimizde, ikinci cihan harbinde ikinci defa bir fırsat olarak belirmektedir. İstihsalimizi nekadar artırabilirsek o nisbette satmak imkânına mazhar bulunuyoruz. Bu imkân belki bir veya iki sene daha devam edebilir. Elimizde bulunan bu fırsattan azami derecede istifade ederek memleketin bugünkü ve yarınki ekonomik durumunu sağlamlaştı-

mak bir vazifedir.

Harp yılları içinde yiyecek darlığı çektik. Her türlü tasarruf zihniyetinin hakim olduğu o günlerde; bunu, yokluğun tabii neticesi sayıyorduk.

Bugün israf halinde yaşıyoruz. Sofralarımızdan artan ve dökülen hesapsız yiyecek maddelerinin tasarrufu bile milyonlar sağlayabilir. Toprak mahsullerinde istihsalı artırmak, toprak altı maddelerinde süratli bir artış kaydederek ihracata önem vermek, lüks sayılabilecek her türlü sarfiyatı önlemek, sebatsız inşaatla kifayetsiz çimento istihsalı üzerinde tazyik yaparak hariçten ithali çihetine gitmemek, kısacası bugün için zaruri ve mübrem olmayan ihtiyaçlarımızı vakti ahire bırakmak, günün meselesi olduğu kadar istikbâlin bütün dünyaya hazırladığı karanlık akibete daha hazırlıklı ve daha kuvvetli ve güvenli adımlar atabilmemiz için lâzımdır.

Galip İngiliz milleti, memleketinin refahı ve istikbali uğrunda bir kaç yıllık fedakârlığı seve seve yaparken Türk milletinin bu davada da aynı fedakârlığı yapacağından asla şüphe edilemez.

Hergün ithalat haberleriyle sevinç içinde bulunan gazetelerimizde ihracatın artışını gösterecek rakkamlar, ekonomik zaferimizin müjdesini vereceklerdir. Bunun için de topyekün bir istihsal seferberliğine ihtiyacımız vardır.

KEFELİ

- Diviana Commedia - (1)

Yazan : NURETTİN ÖZDEMİR

Dilimize "İlahî Komedi," olarak çevrilen "Divina Kommedia," 13 cü asrın meşhur İtalyan şairi DANTE ALIGHIER tarafından 1300 senesinin pas kalyasında yazılmıştır. — İlahî Komedi — dünya edebiyatının şaheserlerinden biri olduğu için hûlasasına girişmeden evvel şairi hakkında ansiklopedik bir malûmat edinmeyi faydalı buldum. Dante, yalnız "İlahî Komedi — siyle değil, aşkı politikacılığı ve menfa hayatile de meşhur ve tanınmış olduğundan hayatını anlatırken bu hususlarını da gözönünde tutmamız lâzımdır.

DANTE, 1265 yılının Mart ayında Floransada doğmuş 6 yaşında annesi Bella'yı 12 yaşında babası Alighieri kaybederek genç yaşında yetim kalmış ve övey annesi Lapa ile yaşamaya başlamıştır. Her ne kadar Lapa öz çocukları yanında Dante'ye fena muamele yapmamışsada, duygulu, zeki, hazin duruşlu ve yalnız yaşamayı seven Dante övey kardeşleriyle iyi geçinmeyi bilmiştir. Dante, 9 yaşında iken karşılaştığı 8 yaşında bir kıza aşık olmuş ve bu aşkı hayatının sonuna kadar taşıdıktan sonra dünyanın ölmez eserlerinden biriyle edebi-leştirmiştir. — Büyük aşklar büyük eserler yaratmış. Ne doğru bir söz!.. Bugün dünya edebiyatında — Everest — diye gösterebildimiz şahika-

ların hepsi bu büyük aşkların mahsulüdür. Lamartin'in Greziellası Göthe'nin Verte'i ve nihayet Dante'nin — İlahî Komedi — bu sahada sayabileceklerimiz en belli başlılarındandır.

Dante, ilk ve tâli tahsilini Flaransada yaptı. Ortaçağda Flaransa çok medeni bir şehir olduğundan burada Latinceyi kolaylıkla öğrendi. İncil, Mukaddes tarih, musiki ve astronomi okudu. Virgil'in bütün şiirlerini ezberledi. Halk diline merak sararak bu tarzda şiirler yazmaya başladı Dante gençliğinde az konuşur, çok dinlerdi. Daima sessiz görünür fakat her şeyi incelerdi.

Dantenin sevgilisi, ilham kaynağı, bir kız ve kadındı.. 1266 doğmuş 1290 haziranında ölmüştü. Dante onu semavata çıkartmış olmakla beraber o, yer yüzünde Beatris adıyla yaşayan bir kadındı. Dante ona Cennette yer vermemiş, onunla Hazreti Meryemin semaya çıkışı rolünü oynamamış olsaydı bile o yine küçük bir kız ve bir kadın olarak yaşardı.. Nitekim yaşamıştırdı... Fakat Dante ona rast gelmemiş; onun ruhunda bir fevkâladelik sezmemiş olsaydı; Beatris, asularca herkesin kalbinde yaşamaz, ede-

(1) DANTE. İlahî Komedi : Hamdi Varoğlu H. Kitabevi 190 kr.

bileşemezdi... O evlendikten sonrada Dante tarafından "Madonna," unvaniyle çağrılmış, ve platonik bir aşkla sevilmiştir.. Beatris'in genç yaşta ölümü Dante'yi dizginsiz, başı boş bir hayata sevk etmiş, fakat bu fena gidişin azabı az zamanda Dantenin içini yakmıştır. İnsanın — kendi kendinize muhakeme etmek istemesseniz başkalarını muhakeme etmekten vazgeçiniz — sözüne uyarak kendi nefsinin koladı ve kendi kendini muhakeme etti. Neticede günahkâr olduğunu anlıyarak pişman oldu. Ona sadık kalmak ve onu yüksek ve aziz göstermek için büyük bir kitap yazmaya cehettetti. Bir dostunun, kendisine, yazacağı şiirleri halk diliyle yazmasını söylemesi üzerine; halk dilini kullanmaya başladı ve Toskana İtalyancasıyla meşhur İlahî Komedi'yi meydana getirdi...

Dante, İtalyan Cumhuriyetlerinden birinde bir vatandaş sıfatıyla siyasi hayata karışmış, parti kavgaları münasebetiyle hissesine düşen vazifeleri liyakatla yapmış ve hatta kahramanca döğüşmüştür bile.. Partisinin mağlubiyeti üzerine, galiplerin katliamlarından kurtulup sürgün cezasına çarptırılmıştır..

Dante'nin sürgün hayatı kendisini uzun müddet Floransadan ayırmış ve bütün memleketi gezmesine vesile olmuştur.. Bu hayat ona sıkıntı çekmeği ve talihin cilvelerine boyun eğmeği bir kere daha öğretmiştir.. Eserlerinin çoğunu ve hatta Divina Commedia'yı bu zamanlarda yazmıştır. Floransaya hasret yaşamak ona çok acı geliyordu.. Floransaya muzaffer olarak kavuşmak belkide en büyük emeliydi.. Floransada bıraktığı karısı ve çocukları onun nerede olduğunu bilmezlerdi. Kendisi de onlar hakkında doğru bir haber alamıyordu. Do-

kuz senelik sürgün hayatından sonra İmparator VII Hanrının İtalyaya gitliğini işintince çok sevindi.. Fakat İmparatorun Floransada yakında ölümü bütün ümitlerini söndürdü.

Dante, Venediğe elçi giderken sıtmaya yakalandı ve nihayet 1321 senesinin 15 eylülünde kızı Beatris'in dizleri dibinde hayata gözlerini kapadı..

İLAHİ KOMEDİ; yukarda da yazdığımız gibi Teoskana İtalyancasıyla yazılmış, yüksek bir üslubu haiz ve İtalyan edebiyatında güneş gibi parlayan bir eserdir... Dante kendi üslubunu kendi icad etmiş ve İtalyancayı edebi bir lisan mevkiine çıkarmıştır. İlahî Komedinin yazılmasında zamanın da büyük rolü olmuştur.. Çünkü Ortacağ katolikliğinin en yüksek ve imanlı devriydi.. Hemen hemen bütün güzel sanatların en güzel numuneleri bu devirde yapılmıştır.

Divina Commedia üç kısımdan müteşekkildir.

- 1 — Cehennem
- 2 — Araf
- 3 — Cennet..

Biz bu kısımlardan yalnız — Cehennemi — inceleyeceğiz.. Ancak diğer kısımlar üzerinde de az çok malumat sahibi olabilmemiz için önce kitabın heyeti umumiyesini gözden geçirmemiz lâzımdır.

İlahî Komedi manzum olarak yazılmıştır. Ona büyük bir kaside nazariyle de bakabiliriz. Dante bu eseriyle bize iki yüz senelik bir zamanın tasvirini yapmış, içinde yaşadığı 13 ve 14 cü asırların sosyal ve fikri durumlarını aksettirmiştir.. Dante bu eseriyle, uzun bir nykunun müthiş kâbusları içinde çırpındıktan sonra ilerlediklerinden ve tekâmül ettiklerinden şüphe edilmeyen memleketlerde doğuşu önceden meydana çıkarılan yani

keşfedilen yeni bir alemin uyanmakta olduğu hissini verir... Biz İlahi Komedide, zamanın yığılan tozları arasında yahut mazinin girdaplarında kaybolmasından önceki ortacağın hulasası olarak bakabiliriz...

Cehennem: (ki Dante bu kısmında günahkâr insanların vahşetlerini, deliliklerini ve cinayetlerini tasvir etmiştir.) 34 kantodon yani manzumeden mürekkep 4720 mısralı bir kasidedir. Bu uzun manzumede Dante, üs tedı Vergil'in rehberliğinde muhayyilesinde yarattığı cehennemi gezer.. Dantenin muhayyilesindeki Cehnnemi inişlere ayrılmış, uzun ve dar çıkıntı veya daireler şeklinde taraçalarla arzın merkezine varan, geniş ve mahrutı bir uçurum olarak tasarlar. Hakikaten delâlete düşmüş ruhun günâhına göre mucizeler görmesi gibi indikce günahlar ve azablar artar. Dante bize bu dokuz kat daire içinde Cehennemin bütün korkunç ve müthiş safhalarını yaşatmak kudretini gösterir.

Araf: 33 manzumeden mürekkep 4755 mısralık bir kasidedir. Bu manzumede Cehennem ile Cennet arasında geçen endişeli anları ve cezalarını affettirene kadar burada kalan bazı "maasilerin", durumlarını gene o geniş muhayyilesinde canlandırdığı gibi tasvir eder. Burada önderi, rehberi virgil ateş bir duvarın arkasında kendisini Beatric'in beklediğini fısılda dayınca Dante hiç tereddüt etmeden ateşin içine atılır.. Danteye göre araf 8 daire veya çembere ayrılarak tasvir edilmiştir.

Cennet: 33 manzumeden mürekkep cem'an 4758 mısradır. Burada şaire rehberlik eden Beatric'in kendisidir.. Bu vazifeyi görmek için meskeninden dokuzuncu Cennete iner ve

şaire semavi bir saffet ve halâvetle görünür.. Ona yıldızdan yıldıza uçarak Cennetin bütün hatlarını gezdirir ve ona uhrevi hayatın bütün yüksek saadetlerini gösterir..

Arşılâ: Burası saf bir aşk, saf bir nur. Saf bir saadettir.. Burada Dantenin gözleri kamaşır, heyecandan titriyerek şaşırır ve bir duada bulunur. Duası kabul olunarak gözlerindeki nur perdesi kalkar ve İ s a y ı görür..

Şimdi Cehennemi daha yakından inceliyelim... Bu kısımda ki manzumelerin ikisi 115'er mısralı diğerleri ise 124 ve 157 mısralıdır.

Divina Commedia'ya remzi bir şey yahat eseri gözüylede bakılabilir. Dante'nin bu seyyahatı yer yüzündeki bir ormanda yolunu kaybetmesile başlar.. Dante bu ormanda bir müddet dolaştıktan sonra tepesi, güneşin altın şuleleriyle aydınlanmış olan bir tepenin eteğine varır. Burada biraz dinlendikten sonra tepeye varmak için yollarır. karşısına pars ve kurt gibi yırtıcı hayvanların çıkması ile dehşet ve korku içinde kalan Dante, tepeye çıkmaktan vazgeçeceği sırada Virgilin ruhunu görür ve ondan imdat ister... Virgilin ruhu ise ona kılavuzluk etmekle vazifelendirdiğini söyliyerek onu yanına alır ve Cehennemi gezdirmeğe başlar..

Yolculukları, üzerinde:

"Benden ıstırap çeken şehre gidilir,
"Benden ebedi istirahatata gidilir,
"Benden kaybedilmiş insanlar arasına gidilir;
"Adalet benim büyük yaradanımı tahrir etti;
Beni ilahi kudret, azâmî bilgi ile aşk yaptı
Bundan evvel ebedi olmıyan hiç bir

Devamı 7 inci sayfada

- Diviana Commedia -

- 6 inci sayfadan devam -

şey yapılmadı ve bende ebede kadar bakıyorum,,
"Ey buraya girenler, bütün ümitlerini-
zi terkedin,,

sözleri yazılı olan bir kapıdan, Cehennemin kapısından başlar.. Dante, kapının önünde bekliyor, başşeytanın isyanı esnasında tereddüt edip iki taraftan birini tutmayan ruhlarla konuşmak isterse Virgil'in ruhu buna mâni olur.. Bu sırada Akeron nehri'nin kenarına gelirler.. Şeytan Karon günakâr ruhları bir kayıkla karşı kıyıya geçirmektedir.. Aynı kayıkla Virgil ve Dante geçemeyeceği için, büyük bir sarsıntı olur. Sarsıntının gü-rültüsüyle Dante kendini kaybeder.. Gözlerini açtığı zaman, Akeron nehrinin kenarında olmadıklarını, ta asıl Cehennemin kenarında, yani birinci dairede bulunduklarını görür.. Burasının adı Limbo' dur. Burada vafsiz olmadan ölen küçük çocuklarla, büyük kabahatları olmadığı halde Tanrıyı tanımayanlar vardı..

Virgil, Danteyi buradan ayırarak asıl Cehennemin başladığı ikinci daireye götürüyor ve Dante burada hâkim Minos'un günahkârlarını karşısına alarak, kuyruğunun çöreklenmesi kadar Cehennemin katına attığını görüyor.

(Devamı var)

Nurettin ÖZDEMİR

Bir güzel

Karşıdan gelen dilberin
Yarın bakışı, bakışı
Yürüyüşü; sanki coşkun
Suyun akışı akışı.

Yaşar ömrün baharında,
Gönül yakmak kararında,
Çemberinin kenarında,
Yeşil nakışı nakışı.

Kaynatır damarda kanı,
Oynatır bedende canı,
Bağlar kendine insanı
Kırpık çakışı çakışı.

Sihir kemalin bulmuştur
O güzele mal olmuştur
Bir belâlı hal olmuştur
Gönül yakışı yakışı.

Feyzoğlu seyret, bu demdir
Yaprak üstünde çiğdemdir
Vazgeçilmez bir âlemdir
Çiçek takışı takışı

Nurullah FEYZOĞLU

YOLCULUK

Bu defa da yolcu oluyorum
Uğurhyanlarım şimdi sahilde.
Annem, babam, kardeşim, bildikler,
Ve sen de..

Kamarada boya kokusu,
Güvertede izdiham var.
Çok geçmez, şimdi başlar
Uskur uğultusu..

Bense dalmışım, serde hafif bir hüzn.
Tek düşüncem, tek derdim:
Sana bir mektup yazabilmek
İstediğim gibi uzun uzun..

Necmi GÜN

Meserret "Mesebet" Derneği

Yazan : Mehmet ATAY
Dil-Edebiyat Kolu Bşk.

"Yaylâ türkün kendisidir", di-
yen Falih Rifkî ne derinleme bir
görüş ve veciz bir ifade ile bu
yiğit kelimenin tarifini yapmıştır.
Ta eski çağlardan beri Türk ırkı-
nın sosyal hayatı üzerinde çeşitli
tesirler yapan yaylâ, bugün, toplu
yaşamının, sıhhat, eğlence ve eko-
nomik hayatın gelişmesinde rol
oynayan ceddani geleneklerin en
köklüsü olarak devam etmektedir.
Kiraz ayı içinde Türk köylüsünün
tek bir meşgalesi vardır: Yaylâya
göç etmek.. Herkes, halince ka-
derince, malını, davarını ve yaylâ-
da gerekli eşyasını alarak köyü-
nün yaylâ itti haz ettiği yüksek,
serin ve otlak yerlerine çıkarlar.
Türk köylüsü için dört beş ay de-
vam eden yorucu rençberlik haya-
tının bir nevi dinlenme ve hazır-
lanma devresi demek olan bu te-
miz ve pastoral hayat başlıbaşına
bir inceleme konusu olmakla bera-
ber, bunların içinde, yaylâcılarını;
eğlenmek görüşmek ve alışveriş
etmek maksadıyla tertip ettikleri
"Dernek", ler önemli bir mevki
işgal ederler.

Bu ayın on sekizinde yapılan
derneklerden biri de Akçaabat'ın
Mersin köyünün yeşil eteklerini
taraklıyan vadilerinin başladığı bir

nokta olan "Mesebet", düzlüğün-
de kurulan meserret derneğidir.

Halkevimizin tertibettiği köy
gezileri bize bu derneği yakından
görmek fırsatını verdi. İdareci,
Doktor, Veteriner, Asker, Öğret-
men Ziraatçı ve Tüccar gibi çe-
şitli meslek erbabından teşekkül
eden yirmi kişilik kafilemiz ile
Mesebet düzlüğü ortasında kuru-
lan çadırlardan birindeyiz. Vefakâr
ve misafirperver Türk köylüsü bu
beklenmedik şehirli misafirlerine
ne yapacaklarını bilmiyorlar. Ay-
ran, kahve, çay, sadakat ve dost-
luk yüklü temiz iltifatlarla dolu
tatlı tebessümler...

Sol elinin sıkıca kenetlediği
sopasına sağ elinin dirseğini da-
yayıp yorgun kafasını sağ elinin
ayası içine olarak 76 yılın getir-
diği tahammülfersa yükü hafiflet-
mek isteyen İlyas (Yılmaz) ağamın
yanına yaklaştım. Selamlaştık. Da-
vul ve zurnanın çıkardığı kıvrak
ahenge ayak uydurarak Horon oy-
nıyan delikanlıları gösterdim:

— Sizde gençliğinizde böyle
dernekler yaparmıydınız?

Fersiz gözlerini çerçeve-
leyen kırıksık salkalar gerildi, ma-

zinin yâdından doğan içli bir tahassürün verdiği ıstırapla :

— Gönül kocamıyor oğul. Bende şimdi o günleri düşünüyorum. Babam elimden tutarak Mesebet'e geldiğimiz günler gözümün önüne geldi.

— O zamanki dernekler de aynı böyle mi yapılırdı ?

— O zamanlar daha kalabalık olurdu. Vurgun çoktu. Hasımlıkta çok vardı. Herkes silâhlı idi.

Mütecessis nazarlar ve temkinli adımlarla halkın arasında dolaşan candarmaları gösterdim :

— Sizin zamanınızda da dernekte böyle candarma bulunurmu idi ?

— Bulunurdu. Fakat onlar candarma değil başıbozuktan oğul. Şimdiki hükûmet onbeş yaşındaki delikanlı gibi.. Herşeye gücü yetiyor. Bu teşbihiyle, İlyas Ağa zamanındaki idarenin güçsüzlüğünü anlatmak istiyordu. İlyas Ağadan "Mesebet", hakkında türkû istemedim.

— Hepsini unuttum. Sana bir delikanlı tanıtayım; o bilir.

Yürüdük. Biraz ötede arkadaşları ile oturan sarışın bir genci çağırırdı :

— Mehmet Salih, Efendiye türkû söyle. Sen bilirsin dedi. Mehmet Salih yarı çekingen bir tavır ile "Ha şuraya gidelim", diye açık bir çimenliğe doğru ilerledi. Çimenlerin üzerine oturduk. Mehmet Salih biraz durdu, öksürdü. Diz çok

tüğü yerden hafif bir bükülüşle sağ bacağını kıvrırdı. Sağ kolunun dirseğini dizi üzerine koyarak elini yüzüne siper eder gibi güzel ve tatlı bir sesle türkû söylemeğe başladı :

1

Mesebetin düzündə
Yuvarladım yumağı
Bu türkününün peşine
Vur davula çomağı

2

Mesebetin düzündə
Oturdum iki saat
Tabakayı çıkardım
Ne tütün var ne kâğıt

3

Mesebetin düzündə
Millete bak millete
Gâvurun kızcağızı
Koydun beni illete

4

Mesebet çimenini
Meni gezerim meni
Gâvurun kızcağızı
Unutamadım seni.

5

Döşürdük kirazları
Doldurduk el sepete
Gidemedik yaylâya
Giderik mesebete

6

Ah mesebet çimeni
Bal doldurdun memeni
Doğru söyle Fadimem
Alacakmısın beni

10

7

Mesebet çimeninde
Oturdum serinledim
Geçti yanımdan yarım
Bakarken derinledim. (1)

8

Mesebet çimeninde
İçtim bir sigaracık
Dişledim yanağını
Oldu onda karacık

9

Mesebet çimeninde
Yayarım kuzuları
Bir aşk vurdu kalbime
Kucakladım kızları

10

Baksanıza cambaza
İpe atlayı ipe
Gidelim mesebete
Alayım sana küpe

11

Mesebet çimeninde
Tokli beklerim tokli
Nerden geldin buraya
Dedi gâvurun oğlu

12

Mesebet çimeninde
Kızlar çarşaf dikeyi
Gene geldi kuracı
Boynumuzu bükeyi

13

Mesebet çimeninde
Otlar sarı geyikler
Kaçta al beni dedim
Ne diyecek büyükler

14

Haburanın çiçeği
Daha oncacık bitti
Mesebet çimeninde
Kaymakam nutuk etti

15

Gel beri ufacuğum
Örelim el sepeti
Evetleme Fadimem
Yapalım Mesebeti

16

Mesebet çimenine
Yığın yığarım yağın
Evetleme Fadimem
Güzün yaparık düğün

17

Mesebet çimeninde
Attım bir iki fişek
Haram olsun kız sana
Bensiz yattığın döşek

18

Mesebet çimeninde
Tarak satarım tarak
Haburda otururken
Bana aldı bir merak

19

Uşaklar baksanıza
Hayret geliyi hayret
Bu türküyü söyleyen
Bay Mehmet Salih gayret

Sonu var

(1) Dikkatle tetkik etmek

11

Trabzonda iki Gün

5

Orada, bir manzara noktasında, tabiatın çizdiği muhteşem tablonun önünde, karşısında bulunduğumuz inanılmaz güzelliğin büyüünden adeta nefesimiz kesildi. Gözün alabildiğine uzak bir mesafenin derinliklerine doğru, yeşillikleri gittikçe koyulaşarak uzanan Değirmendere vadisi, Zigana'nın mor, dumanlı tepelerine yaslanmış, bulutlu ve güneşli bir semanın altında pırıl pırıl yanıyordu.

Geldiğimiz yoldan dönerek, Kisarna'ya ayrılan yola saptık. Ağaçlık bir dere içinde küçük bir köprüyü geçince, bir kır kahvesiyle karşılaştık. Daha aşağıda, uzun ve inişli bir dam altında Kaynak'a gidiliyor. Bir çok bölmelerden sonra, asıl kaynağın üstündeki mermer ve fayans hazneye giriliyor. Yerler kırmızı fayans döşeli ve her taraf temiz.... İçebildiğimiz kadar madensuyu içiyoruz.

Bu tesisat nisbeten yeni. Sahibinin titizliğini ve merakını gösteriyor.

Fakat civarın tenhaliğini, suyun başında mühim hiç bir tesisat olmadığını. Kaynağın bir pazar günü bile kilit altında bulunduğunu görürnce hayal kırıklığına uğradım ve Üstad Hüseyin Cahit'in bundan on

yıl evvel Kisarnayı nasıl görmek istediğini anlatan yazısını hatırladım.

Gerçi, meslek ve gezinti arkadaşım, bana imtiyaz sahibinin karşılaştığı güçlükleri anlatmadı değil. Amma, bunları öğrenince yenilmiyecek şeyler olduğuna inanmak da güç... Biraz gayret, resmî ve gayri resmî alâkaları bir az tahrik kâfi . . .

Düşünmeli ki, bir Madensuyu, hele Kisarna gibi şifalı ve tesirlisi, imtiyazi kimin olursa olsun, millî bir servettir. Evvelâ bulunduğu yerin, sonra da bütün milletin malıdır. Bu o kadar açık bir gerçek ki, delili, isbatı yanı başında durmaktadır: Kaynağa inen yol, milletin parasıyla yapılmıştır.

Şimdi harp bitti Zeki ve müteşebbis bir zat olduğunu işittiğimiz imtiyaz sahibinin bir Avrupa yolculuğuna çıkmasına hiç bir mani yok. İcap ederse bir şirket kurarak, yanına civar plâjların en müsaidinden, hattâ Mapavri'den torba torba kum alarak evvelâ şişe meselesini küçük bir cam fabrikasıyla halletmenin çarelerini araştırması yapacağı ilk işi olsa gerektir.

Süreyya Ergün

Sonu var.

Trabzon Folkloründe Fındık

Derleyen : Mehmet Atay

107

Kestim fındık doruğu
Gitti vurdu damına
Alıpta kaçırayım
Babamın vatanına.

108

Fındıktan pasta olur
Tabaklar rafta olur
Erkeklerin yüzünden
Kızlar hep hasta olur

109

Fındık yaprak açınca
Kız kocaya kaçınca
Ne yapsın sevgilisi
Yar elinden gidince

110

Fındığın yaprakları
Döküyor Sonbaharda
Kız seni alacağım
Gelecek ilkbaharba

111

Fındık dalında sallan
Fırlan sevdiğim fırlan
Kız babanın evinde
Bırakmaz seni a'an

112

Ormandan fındıkları
Topladık elek elek
Buldir bile gezerdik
Bu yıl ayırdı felek

113

Sabahtan kalkar tavuk
Konar fındık molina
Bıraktık sevdalığı
Döndük ahret yolına

114

Ay vuruyor duruyor
Damın aralığında
Geçtik fındıklıklardan
Akşam karanlığında

115

Yâylanın sularını
Ferahlarsın içince
Sevişirdik yarımle
Fındıklığın içinde

116

Arar küçük çocuklar
Güzel annelerini
Kırakıra yermişin
Fındık tanelerini

117

Fındıklığın dibine
Vuralım sıra kazık
Etmeyelim sevdalık
Sonra ayrılamazık

118

Fındık bahçelerinde
Güzel çiçekler biter
Sevenler sevdiğini
Fındıklıklarda sezer

119

Dereden atladınmı
Fındıklar topladınmı
Fındığın arkasında
Sen yavrum saklandınmı

120

Fındıkları ezerler
Yağlarını süzerler
Fındık yağı yemiyende
Bir hastalık sezerler

121
Fındıklık çamur oldu
Yatmaz orda koyunlar
Hiç aklına gelirmi
Yaptığımız oyunlar
122

Fındıklığın içinde
Uzaniyor yoncalar
Gülbahçenin içinde
Tazelenmiş koncalar
123

Fındığın dallarına
Yağan yağmur eriyor
Bir bakışta tanıdım
Benim yarım geliyor.
124

Fındıklık başı divar
Konuşalım kim duyar
İki baş bir yastığa
Uyar sevdiğim uyar
125

Kar yağdı buz tuttu
Fındıkların dalında
Azmi bekledim seni
Fındıklığın başında
126

Fındıktan yapacağım
Ey yavru çadırını
Ölüp yitene kadar
Sayarım hatırını
127

Fındıklıktan sıyrıldım
Kanzı kanzı kırıldım
Eşittim yarım geldi
Hasta idim dirildim.
128

Akşamdan karatavuk
Kondur fındık dalına
Bıraktım sevdalığı
Döndüm ahret yoluna

soun var

Rüya

I

Sen özlediğin iklimde,
Özlediğim diyarlardasın,
Yeşil bulut kırmızı su,
mavi yaprak;
Gönül vermişsin bir güzele,
Arzu ettiğin şarkı dilinde;
Bitmiş kederin, yasin;
Gönlün tek arzusu
yaşamak
Dolaşarak bir emelden
bir emele.

II

Karanlıklardan ışıklar görülür
erişemediğin
Tıpkı ümit gibi.
Kaba ve siyah bir dekordasın;
Buhranlar kalbine gömülür
bilemediğin,
Ey! müthiş arzular sahibi;
İşte, bir uçurum dibi
ve sen ordasın...

Ümit ÖLMEZ

Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Yıllık Toplantısı

Yazan : K. K.

9 uncu iş yılını ikmal eden ve 40 bin fındık müstahsilini bağrında toplayan fındık tarım satış kooperatifleri birliği, genel kurul toplantısını 30 temmuz 1947 günü Giresundaki Birlik merkezinde yapmıştır.

Milli ürünlerimiz arasında önemli mevki bulunan fındık mahsulünün ticaretile en geniş ölçüde iştigal eden Kooperatifler Birliğinin yıllık toplantısını tetkik, bu büyük müstahsil topluluğunun bölgemize sağladığı fayda ve ya zararları izah bakımından faydalıdır.

Bir yıllık alın terinin mükâfatını fındık dalları dibinde arayan müstahsilin en büyük endişesi, mahsulünü o yılın fiyat rayiçlerine göre üstün fiyafı satmak ve hiç olmazsa senelik fiyat vasatisinin muadiline kavuşmaktır. Esasen kooperatiflerin kuruluş ve çalışma sisteminde bu gayenin saklı bulunduğu görülür, Bundan başka kooperatiflerden beklenen fayda, müstahsil arasında tavassut rolünü ifa eden elleri aşmak ve bu aşışın neticesi olarak elde edilecek farkı müstahsile aksettirmektir. Bu önemli gayenin tahakkukunu bugünkü Kooperatif çalışmalarında görebiliyor muyuz?.. Buna müsbet veya menfi cevap verirken esbabını düşünmek ve bazı görüş, düşünüş ayrılıklarını ortadan kaldırarak poropağanda dediğimiz ve modern ticaretin esaslarından bulunan çalışma sistemine ihtiyaç olduğuna işaret etmek lâzımdır. Kooperatiflerin muvaffakiyeti bakımından çok önemli ve hayati olan bu konu ayrıca tetkike değer.

Biz burada Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin 1946 — 1947 iş yılındaki çalışmalarının muhassalası olan idare kurulu raporu ve blançosu üzerinde durmak istiyoruz.

1946 mahsulünün idrak edilip piyasaya getirildiği Ağustos ayında 50 kuruş barem üzerinden yüzde 90 tediyeat yapan kooperatifler o günün 35 — 38 kuruş olan piyasasına nazaran ortaklarına takriben 4 — 6 kuruş fazla tediyeat yapmış, 7 Eylül kararlarıyla yükselen fiyatlara geç intibak etmekle beraber baremini 64 — 65 kuruşa yükseltmiştir ki aradaki fark, evvelce mal teslim etmiş ortaklara derhal ödenmiştir. Barem piyasadan üstün kaldıkça mal almak imkânlarını muhafaza eden kooperatiflerin bu iki bölümde aldıkları mal tutarı 6,300,000 kiloya yakındır. Bundan başka ortak harici, serbest piyasadan 530 bin kilo kabuklu ve 445 bin kilo iç fındık mübayaaya edilmiştir.

Kooperatif günün piyasalarına uyarak daima satış yapmak mecburiyetinde bulunduğundan kendisine kârlı gördüğü her piyasaya — dahil veya hariç — mal satmak suretile ortak menfaatlerini sağlamak gayesini muhafaza etmiş ve blanço ayı olan Temmuz tekaddüm eden günlerde, vaziyetin kısmen inkişaf etmesini gözönüne alarak ortaklarına 5 kuruş daha bir fark ödeyerek baremi 69 — 70 kuruşa yükseltmiştir. Genel kurul toplantısında okunan idare kurulu raporunda şu rakamlara tesadüf edilmektedir. Serbest piyasa mübayaasından elde edilen kâr (290) bin lira olup diğer nev'i işlerden

hasıl olan kârı (68) bin liraki cem'ân (358) bin lira açıktan bir kâr elde edilmiş ve bu miktarın tamamı birlik ihtiyatlarına ayrılması icabederken müsbet fiat farkına ilâve edilerek birliğin masraflarına tahsis edilmiş ve netice itibarile ortaklarına (1,362,770) lira 43 kuruşluk müsbet fiat farkı aksettirmişti ki bu suretle bu yıl kooperatifin ortak teslimatına verdiği fiat Ordu ve Giresun kalitesi için 50 randımanlı fındığa 83, 75 ve levant kalitesi için 82, 75 kuruştur. Ayrıca sivri fındıklar 75 badem 65 kuruştan hesaplanmaya tabi tutulmuştur.

Görülüyorki istihsal yılı başında 42—45 kuruş üzerinden avans veren Birlik hesaplamayı 82, 75 - 83, 75 den yapmıştı ki serbest piyasanın vasatı fiatı 60 kuruşu tecavüz etmektedir.

Bu hesaba göre, bir kısım müstahsilin bîdayetteki barem fiatını sabit telâkki ederek ortak bulundukları müesseseye rağbet göstermemeleri hiçte yerinde bir görüşün ifadesi değildir.

Bu açık hesaplardan kooperatiflerin önümüzdeki yıllarda daha geniş iş hacmine kavuşmak imkânını sağlayacağı umulur.

Yukarıda kooperatifler birliğinin 40 bin ortağı sinesine topladığını belirtmiştik.. Defter üstündeki bu rakamın hiçte hakikate uygun olmadığı, yâni mal teslim eden ortakların bu miktara balığ olmadığını teslimatın miktarından da anlamak güç değildir. Gönül, bir müstahsil müessesesi olan kooperatiflere müstahsilin daha geniş ölçüde rağbet göstermesini dilemekteydi ki bu da satış anında dış piyasalarda yapılması gereken propagandalar gibi müstahsil arasında da sistemli propaganda çalışmalarına ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Kooperatifler her yıl artan faaliyetlerine bu yıl güzel bir örnek vererek mevcudiyetlerinin müstahsil hesabına ne kadar faydalı olduğunu isbat etmiştir. Gelecek iş yıllarında da bu müsbet sonuçlara kavuşulmasını temenni etmekteyiz.

K. K.

NEDEN?

Akşam oldu
Duman aldı başımdaki dağları
Hangi rüzgâr eritecek bu kârı?
Bu karakış,
Ve gönlümde kül bağlayan bu yara
Neden böyle

günden güne artıyor
Nerde kaldı
Gül kızılı yanan kor,
O kalem kaş, o kömür göz, o bakış
Zaman, mekân ve ömürden
Çağıl çağıl bir akış.
Neden böyle
Baharında karakış
Çaldı benim tomur tomur gülümü?
Neden böyle?
Sevmiyorum ölümü.
Neyi eksik

bu toprağın
dünyadan
Madem beni yaratan
anadan
Kaçacaktım.
Neden emdim yıllar boyu sütünü?
Neden böyle? Sevmiyorum ölümü.

Nurettin Özdemir

BİSİKLETLE Kuzey - Doğu Anadolu GEZİSİ

3

Bekir BERET

(Geçen Sayıdan devam)

Bu kısımdan itibaren yeniden etraf canlanmağa ve yeşilliklerle süslenmeğe başlıyor. Yol kenarındaki bazı müsait birikinti konileri üzerindeki geniş tarlalarda mısır, fasulya, tütün, kendir tohumu, kabak, ayçiçeği ve biraz da nohutla arpanın ekildiği, hele mısır ile fasulyanın bir arada ekilmiş olduğu sık sık görülüyor.

Yine burada Değirmendere vadisinin çok parçalanmış olduğu ve vadinin iki tarafından kısa aralıklarla çok sayıda tabi ve kollar alıyor. Dolaysile bunların eserleri olan sayısız yarıntı ve yatakları; reliefi çok arızalandırmıştır.. Değirmendere de kendi mecrasında bu sel rejimine intibak etmiş gibi bir çehre gösteriyor.. Kuvvetli ceriyanla akan köpüklü suları, çığrındaki büyük kayaları ve daracık dönemeçleri hiddetle aşıyor..

Zalohi köyü ile dış mahallesi başlayan Matracı, Trabzon Maçka yolu üzerinde en büyük insan topluluğunu bir araya getirmiş olan ve yol boyunca kurulmuş bir "yol üstü köyü,, dür. deve

kervanlarının sefer yaptığı zamanlarda iyi günler gördüğü her halile belli ediyor.. Fakat bugün gerek burası ve gerekse yol boyunca dizilmiş olan " menzil konakları,, durumundaki dükkân, han ve kahvelerin durumu çok sönüktür.. Erzurum tren hattının açılması bunların talihleri ve kepenkleri de kapanmıştır.. Bugün bunların çoğu kapanmış ve binalar metruk vaziyettedir..

24 ncü km. nin içinde bulunduğu Matracıyı 400 metre geçince ilk defa Değirmendereyi beton bir köprü ile aşmış oluyoruz. Böylece transit şosesi vadinin sol yakasına geçmiş oluyor..

Bu köprünün bulunduğu yere gelinceye kadar Değirmendere, iki si kâğır ve üçü ahşap olmak üzere 5 yerde köprülerle aşılabilmektedir..

Matracı köprüsünden 800 metre sonra da bu yolun en ehemmiyetli yokuşu bulunan ve böylece meşhur Zigana rampalarına yaklaştığımızı ihsas eden " Kanlıpelit Yokuşu,, (26. km.) başlıyor.

Tam bu noktaya gelipte yoku-

şu tırmanmağa başlayacağımız sırada, bisikletimin arka dişlisinin oturduğu göbekte ilk ve mühim arıza oldu.. Ve böylece ufak dişlinin yerleşmiş olduğu yuvanın lâşka olduğu ve arka tekerleğin dönme imkânının olmadığını canım sıkılarak anladım.. 20 dakikalık bir uğraşmadan sonra arka hazneyi muvakkat bir zaman için idâre edebilecek şekle getirebildim.

Bu arızayı bildirmekteki maksadım şudur. Ertesi günü bu yüzden yolun yarısını kayipedip, Bayburt'a varacağımız yerde ancak Gümüşaneye ulaşabileceğiz...

Kanlıpelit yokusu, 2 km.lik bir çıkıştan sonra 28.km.de nihayete eriyor. Ve bu yokuş üzerinde aynı isimde ufak bir köy var. Fakat bu rampanın karşısına raslayan vadi aklanında "Hacevera,, isminde bir köy varki gayri ihtiyari insanın bakışlarını ve arkasından da dikkatini üzerine çekiyor!.. Çok güzel bir köy!.. Bu köy doğal şartlar bakımından çok müsait bir yerde kurulmuş.. Manzarası bakımından İsviçre Alplerindeki bazı dağ köylerini andırıyor: Etrafını çeviren yeşillikler... çam kuruları.. Ufak kaskatlardan akan suları.. Yılankavî dönemeçler yapıp dik yokuşları tırmanan çoban yolları.. Zirvelerin yüksek kısımlarını örten beyaz bulutlar ve meralıklarda başı boş atlayan hayvanlar... Bunların hepsi insana inşirah veriyor!.. Ve burada yaz mevsimini geçirme ar-

zusunu duyuruyor... Güzel bir yer... Burayı tanımayanlara sayfiye olarak tavsiye ederim.. Ayrıca, bu köyün altındaki altıyüzlü "bazalt,, sütünlerinden husule gelmiş korkunç yarı ve ta derinlerden akan Değirmenderenin kuvvetli çağıltısı, yoldan geçenlerin nazarlarını buradan ayırmıyor!..

28 nci km. den 30. ncu km. ye kadar mukabil iniş devam ediyor. Kilometrenin bitiminde, Trabzonun en ufak ve nüfusu az ilçesi olan "Cevizlik,, e varmış oluyoruz.

Burası, yine, yol boyunca kurulmuş; Değirmendere ile bunun büyük tabilerinden Meryemana deresinin kavuştuğu ufak düzlükte yayılmış bir köprü başı iskân noktasıdır. Ufak bir ilçe.. Zengin bir yerde değilmiş.. Kasabanın hiç bir bucağı yokmuş. Buna mukabil 72 köyü ve tamamilе dağlık olan geniş toprakları varmış...

Cevizlik (Maçka) ormancılık, kerestecilikle geçinen ve biraz da yaylacılıktan faydalanan, etrafı arızalarla çevrili avuç içi kadar genişlikte bir yer... Çünkü çevre baştan başa engebeli, ormanlık, taşlık bir yer. Tarla olacak yerler mahdud.. Olsa bile kuvvetli meyili dolaysile ve Güneşli günlerin sayısı az olduğu için ziraata elverişli değilmiş.. Hakikaten bundan sonra yol boyunca gördüğümüz dağ köylerinin durumları bunu isbatlıyor...

Yalanız ormanları önemlidir.

Buradan itibaren meşhur Meryemana ve Hamsiköyünden sonra da Zigana ormanları başlıyor. Bu çevre ormanlarında hakim olan ağaç nevi yerlilerin sakız dedikleri "Lâdinlerle,, daha yükseklerde raslanan,, köknarlardır,, Bu iki sınır arasında da bilhassa gürgen, dişbudak, karaağaç gibi kışın yapraklarını döken ağaçlar bulunmaktadır.

Meryemana ormanlarında kesilen ağaç ve kütüklerinin bir kısmı Maçkaya kadar hayvan sırtında getirilip oradan Trabzon'a kadar Değirmenderenin ceriyanından faydalanıp nakledilmekte imiş. Nitekim bizde yolda gelirken suyun akıntısına bırakılmış kütükleri gördük. Fakat bu taşıma işi suların azaldığı mevsimde zorlukla yapılabilirdi...

Rusların Trabzonu işgali sırasında Taabzonla — Maçka arasında bir dekovil hattı döşeyerek vagonlarla ağaçları taşırlarmış. Bu gün bu yolun bazı yerlerde güzergâhı seçilmektedir.

Maçka dolaylarının çok güzel ve çok sayıda yaylaları, obaları varmış. Bu bakımdan hayvancılığı, yağcılığı da önemli olsa gerek Bu meyanda dere tabanında dizilmiş ulu ceviz ağaçlarının da zikretmek lâzım.. Zira bu ilçemize, bunlara izafeten "Cevizlik,, ismi verilmiş bulunuyor.

Yine nazarlarımıza çarpan bir

hususiyeti de şudur: Evlerinin ekserisinin damları Hartama denilen çam tatarile veya saçla örtülüdür. Zaten bundan sonraki yerlerde aynı manzarayı göreceğiz. Bununla da orman bölgesinde bulunduğumuzu anlıyoruz.

Maçkada biraz geçikmiş olarak öğle yemeğini yedik. Ve birkaç tandıkla, etrafımızı saran öğrencilerimizle hasbihallerde bulunup saat 16 da buradan ayrıldık.

Kasabadan sonra 3 km. kadar derenin seviyesinde ve düz yolda gittikten sonra birdenbire beliren ve sonunun nerede bittiği seçilemeyen meşhur "Meksilâ,, yokuşunun dibine geldik. Bu noktada aynı isimde ufak bir köy var. Burada bisikletlerimizden indik ve Zigana kordonunun en önemli ve meyli fazla olan iki büyük yokuşundan biri olarak tanınan bu mühim rampayı bisikletlerimiz elde olarak tırmanmağa koyulduk...

Sayırsız yamaçlar ve bunların girinti çıkıntısına uymuş olan pek çok virajlı şösemiz aynı düzgün ve temiz halile bu büyük tabiat engelini açmağa çalışıyor..

Böylece meşhur Zigana yokuşu başlamış oluyordu. Ki "36 km., devam edecek olan bu devamlı rampa, ancak Zigana kordonunun geçit verdiği 69 ncu km. deki boyun noktasında sona erecektir. Gerçekte bu uzun yolun bir kaç yerinde 1-2 km. kadar

uzunlukta düzlük ve inişler varsa da bunların değeri yoktur. Ve böylece de 1760 metrelik seviye farkını bu 36 km. içinde kat etmiş olacağız (1)

Yolun tam bu yerinde ve Değirmenderenin (Boğaz teşkil eden) karşı cidarında, saatlardanberi gözetlediğim şeyi görmüş oluyordum. Trabzon ve doğu Karadeniz bölümünün temel yapısını teşkil eden kalkerli (kireçli) bünyeyi ve bunu husule getiren tabakalarını ancak kıydan 34 km. içeride bu tabiat penceresinde görebilmistik. Trabzon dolaylarında kalın lâv örtüsü tarafından saklanmış bulunan bu temel katı, ancak burada ortaya çıkmıştı.

Meksila köyünden itibaren manzara değişti. Sağımızda dar ve çok sarp bir boğaz belirdi. Bilhassa karşı yamaçtaki yüzlerce metre yüksekliğindeki mütebariz kireç tabakalarının görünüşü, ta aşağılarda dar bir yatak içerisinde dağ seli halinde şiddetle akan derenin durumu, ilerledikçe vahşileşiyor..

Biz iki seyyah, bisikletlerimiz elde, adım adım bu büyük yokuşu tırmanmağa ve mesafeleri yenmeğe çalışıyoruz. Yola çıkmadan önce, raslayacağımız ve önceden tesbit ettiğimiz büyük yokuşları kamyonetle çıkmağı kararlaştırmıştık. Nitekim bu yokuşu da Hamsiköyü'ne kadar kamyonla çıkacaktık. Onun içinde yola geç çıkmıştık. Gerek Maçkada iken ve gerek

se şimdi, Zigana istikametinde gidecek vasıtayı gözetlemeğe başladık. Uzun beklemelelere rağmen fayda vermedi. Nihayet arkamızdan, son derece yüklü olduğu derin inlemesinden ve dar boğazda aksisadalar uyandırmasından belli eden emektar bir kamyon, Nuhun gemisi gibi canlı cansız bir çok hamulesile yanımıza yaklaştı. Uzaktan el işaretleriyle bizi de almasını anlattıksada bu dileğimiz tahakkuk etmedi. Şoför muavini camdan başını uzatıp "Hallerinin duman olduğunu ve kendilerinde himmeti muhtaç bir dede..." Durumunda olduğunu bağıra bağıra anlattı!..

Bu hal iki defa daha tekrarlanınca bizde ümidimizi kesip yayan ve biraz elverişli yerlerde bisikletle gitmeğe karar kıldık. Dolaysile 24 km. lik mesafa olan Maçka - Hamsiköy yolunun hemen üçte ikisini yayan çıkmış olduk..

Bu vaziyetten ben şahsan memnundum. Çünkü, her yeri adım adım yakından görüyordum. İstedğim yerde durarak tetkiklerde bulunuyor, not ve fotoğraflar alıyordum. Köylülerle konuşup bilgiler ediniyordum.

Diğer cihetten de konuşuyor, şarkı söylüyor ve artık seyrekleşen yolcularla selâmlaşıp onların "Allah razı olsun... Hayırlı selametler versin..", diyişlerini dinleyerek ve sık sık molalar verip akşam karanlığı basmadan Hamsiköyünü tutmağa çalışıyorduk...

Dere tabanında zaman zaman eskiden kalma kemerli taş köprülerin hayalleri ve dağınık köyleri birbirlerine bağlayan patikaların izleri seçiliyor.. Bilhassa bu kısımda, yakın mesafelerdeki yüksek ve uçurumlu tepelerin üzerinde eski günlerden kalma kilise, manastır harabelerine raslıyoruz (Devamı 23 cü sayfada)

Trabzon Tarihi

TRABZON SIKKESİ

7

Trabzon puthanesi bütün putperetlerin ziyaretgâhı olduğuna göre itti-haz ettikleri mabud (Oyolon) nam Putun indlerindeki azameti şanı umum Putperestlerin buna Perestişleri nisbatında idüğüne alâmeti fahire olmak üzere sikkelerinin bir tarafında (Oyolu)nun başı diğer tarafında (Trabzonlular) ibaresile birde gemi başı ve timürü yazılıdır. Bu sikke Putperestler zamanında tedavül eden akçe olduğundan Hıristiyanların müddeti Hükûmetlerinde onlara mahsus sikkeleri dahi var idi isede buna dair kâfi malumat edinemedim. İşte şu sikkeden ve tarih hulasasından anlaşıldığına göre Trabzon ahalişi o zamanlar da deniz ticaretile meşgul olarak hatta pek ziyade ilerilemiş idiler. Şimdide ahalimizin bir çoğu deniz ticaretile meşgul iselerde Trabzonun şiddetle muhtaç olduğu bir liman ve bir kaç muntazam iskele yapılmadıkca deniz ticaretimiz mat-lup dereceye vardırılmaz kabil olamaz.

Hatıra

Şakir Şefket Trabzonun limana iskelelere olan şiddetli ihtiyacını belirten temenniyatını havi sahifeleri aynen nakli malûmu ilâm demek olacağından uygun görmedim. Temelatmak törenini yaptığımız günü bu duygulu memleket sever Trabzon evlâdının limanın bir köşesinde tarihi ve hayali karşında şahlanmış gibiydi..

57 yıl önce Şakir Şevketin

yapılmasını dilediği Trabzon limanının bir an önce bitmesini de bizim nesil dilemektedir. C. Alap

Trabzonun Eski Mahallatı

Trabzon şehri şehrinin arzusıyla islâmiyeti kabulden önce şehir (Ayasofya) (Meryem ana) (Ayafilbo) ayavasil ve (Eksotha) ve daha iki kiliseki ceman yedi kilise namına olarak yedi mahalleden ibaret idi. Fetihden sonra mezkûr mahallattan (Ayasofya) ve (Etsotha) (Ayavasil) (Ayafilbo) mahalleleri eski ismi ile kalmış ve diğerlerine başka başka namlar verilerek ve halen şehir otuz iki mahalleyi camidir. bazı tarihin bu babdaki fırkasına göre kanunî sultan Süleymanın saltanatında buraca yapılan nüfus tahririnde ve hele Trabzon şehrinin şimdiki halinden bir derece daha büyüklüğüne delâlet eden asara göre Trabzon şehri eskiden 30,40 ve belki daha ziyade mahallatı cami olduğu halde yedi daire itibarile yedi kiliseye nisbet edilmmişti.

1284 tarihinde yani Trabzonda teşkilât usulunu hini icrasında mezkûr şehir eskisi gihi üçer dörder mahalleden mürekkep olarak yedi daireye inkisam edip her mahalle için ikişer üçer ihtiyar azası ve birer muhtar ve her bir merkezde birer reis tayin olunmuştur.

ŞAKİR ŞEVKET

sonu var

(1) Maçkanın rakımı 270 ve Zigananın 2080 m. dir. Aardaki fark 1760 m. dir.

Bir yıldönümü münasebetile..

Anarken

Yazan : LÜTFİ MUTMAN

Onu yakın tanımanın bahtiyarlığı içinde tesselli bulan gönlüm, ondan ayrılmanın bedhahtlığı yüzünden bugün çok acı bir ızdırıp duymaktadır.

Onu bir yıl önce bugün kayıp etmiştik. Ssvenlerinin, arkadaşlarının, talebelerinin gözyaşları akıtarak Ayasfya mezarlığında ebedi istirahatgahına terk edişimiz Ağustos ayının sıcak bir gününe rasladı.

Yıllarca aramızda yaşamış dertlerimize ortak olmaya çalışmış sıkıntılı günlerimizde kendi ıztıraplarını unutarak en büyük tesellimiz olmaya (kendine has tavir ve hareketleriyle) gönül vermiş Hüseyin Avni Aker'in ölümü bütün meslek arkadaşları ve tanıyanları için telafisi imkansız bir acıdır.

Onun öğretmenlik tarafını 1923 de Lisemizin ilk kısmında coğrafya okuturken tanıdım. İki yıl bir arada çalıştık. Evinin iç ve dış kısımlarını bildiğinden daha kesin olarak Türkiye Coğrafyasını bildiğine hep inandık. Bu sahada ki temayüzü ile yurda bağlı olmanın Yurtsever bir Türk evladı olmanın en büyük vasfını taşırdı. Onun bu

içten arzu ve hevesine bir Yurtseverlik denmesi yersiz addedilemezdi.

Milli mücadele hareketinden yeni dönmüştü. İstiklâl Savaşı boyunca onbirinci Kafkas tümeni emrindeki birliklerden birinde „Kendinin en yakınları olan ihtiyat subay kayınbiraderi rahmetli Feyzi ve arkadaşı sevgili hocam findık mütehassımız Kazım Bulutay ile beraber) bir tesadüf eseri olarak bulunuşunu, Tınaz Tepenin düşmandan geri alınışını, kahraman ordumuzun İzmir girişini onun ağzından çok kereler ve büyük bir zevkle dinlemiştik.

İhtiyat zabitan cemiyetinde, Türk ocağında ve daha sonraları da Trabzon muallimler cemiyetinde ki hararetli çalışmalarıyla ictimai varlığımıza unutulmaz hizmetler yapmıştı.

1927 yılında Trabzon Erkek Öğretmen Okuluna beden öğretmeni hocası olarak katılan Hüseyin Avni Aker bu tarihten sonraki bütün çalışmalarını memleket gençliğinin bedeni inkişafına has-

Devamı 23 inci sayfada

Bisikletle Kuzey - Doğu Anadolu gezisi

(20 inci sayfadan devam)

ruz. Ki bir birini görececek yerlerde inşa olunmuş olan bu manastırların yerleri ve sayıları insanı hayret ve düşüncelere sevk ediyor. Bir rivayete göre Trabzon—Meryemana vadisi arasında eskiden elliye yakın çıkacak manastır veya ziyaret varmış !.. Bunlardan bilhassa haberleşme ve doğudan gelen tehlikeyi duyurmada faydalanılmış...

Önümüzde kıvrılıp giden şosenin sağ yamaçlarında bilhassa mısır tarlalarına, yeşilliklere, büyük aralıklarla dağılmış münferit evlere, yol üstü dükkânlarına raslıyoruz. Hele bu dükkânlar kısa fasılalarla şose boyunca devam edip gidiyorlar.. Ki bunlar, yolcular ve köylüler için lüzumlu olan her şeyi bir araya toplamış bulunmak tadırlar. Transit ticareti ve kervan yolu zamanında bunları işletenler çok kazanır ve yolculara hizmetler ederlermiş...

Transit yolunun Hamsiköyü ile Trabzon arasındaki kısımda bilhassa bu dükkân ve menzil yerlerine raslanıyor. Ki bu konaklama yerlerinin büyüklerinde, biri kahve, diğeri dükkân, ahır ve hatta yatma odası ile fırın ihtiva ettiği ve 4 - 5 meskenden müteşekkil olduğu görülür.

—Devam edecek—

NOT :

Trabzonda bulunmadığım sıralarda çıkmış olan bundan önceki yazımda, on beşten fazla dizgi hatası o'muştur.

Özüler diler, tashihini rica ederim.

B.B.

Anarken

(Baştarafı 22 inci sayfada)

retmişir. Spor onun en büyük zevki idi.

Okullar araeında ki spor çalışmalarını hızlandırma ve verimli bir hale getirme yolunaki gayret ve çalışmaları başlıbaşına bir değerdi. Spor kuluplerinin çalışmalarına yardımcı olmak zevkini her zaman tadardı. Beden terbiyesi bölge as başkanlığında bulunduğu uzun yıllar memlekette spor faaliyetini belli başlı amili olarak geçmiştir.

Trabzon Sdadyumunun inşaatının ikmalini görmeden gözlerini hayata kapamış olması içimizde bıraktığı en emeli bir arzudur. Halk evimizin çalışmalarında unutulmaz hatıralar bırakan çok temiz bir insan olan Trabzon evladı Hüseyin Avni Aker'i bir keredaha anmak ne büyük bahtiyarlık.

Lütfi MUTMAN

Şehrimize Gelen Bakanlar

Millî Eğitim Bakanı Reşat Şemseddin Sirer ve Sağlık Bakanı Behçet Uz sıra ile şehrimize gelerek tetkiklerde bulunmuşlar bakanlıklar ile ilgili temaslar yapmışlardır.

Sağlık Bakanı 250 yataklı Nümune hastanesini törenle açmış ve bu hastanenin noksanlarını ikmal edeceğini, personelini tamamlayacağını ve millî eğitim bakanı da enstitüleri gezmiş ve ihtiyaçları not etmiştir. Bakanlar Halkevimizde ziyarette bulunmuşlardır.

HALKEVİ HABERLERİ

Atatürke Dil Uzatanları Takbih

Aziz Ebedi Şefmiz Atatürke dil uzatanlara evimiz salonunda teplanan vali, milletvekilleri, halk ve gençlik tarafından nefretle takbih edilmişlerdir.

Lozan Günü

Evimizce tertiplenen programa göre Lozan günü kalabalık davetli huzuru ile evimiz salonunda parlak törenle kutlanmıştır.

Konuşma

Milletvekilimiz ve genel sekreter yardımcısı B. Faik Barutçunun başkanlığında diğer milletvekillerimiz Halevinde toplanan tüccar, esnaf, iktisatçı bir 'gurupla Trabzonun iktisadî, tüccarî durumuna dair hasbihal yapmışlardır.

Bir Toplantı

Profesör Cemal Elagözün başkanlığında, şehrimize gelen Rize, Beşikdüzüne kadar gidip gezi ve tekiklerde bulunan 30 kişilik coğrafya heyeti şerefine evimiz salonunda bir akşam eğlencesi tertip edilmiş ve şehrimizdeki ilk, orta, liseler öğretmenlerinin katıldığı bu toplantıda geç vakte kadar evimizin caz ve sazının iştirakile eğlenilmiş ve heyet ferdası günü İstanbul'a hareket etmiştir.

Zefanos Derneği

Halkevimizin bir çok başarılı işleri arasında bu yıl Zafanosta tertiplediği dernek büyük bir başarı ve ilgi ile yapılmıştır. Uzak yakın sekiz on köy halkının kadını, erkeği coluğu, çocuğuile toplandığı Zefanos düğünde binlerce kalabalığa katılan ve bu kalabalık arasında gurup, gurup kafiye kafiye her vatandaşla konuşma, hallaşma yapan milletvekilleri, vali, ummumi müfettiş, Milli Eğitim bakanı, öğretmen, doktor, veteriner, muharrir bu derneğin mana, maksat ve mahiyetini takdir dolu bir görüş ve duyuşla anlamışlar ve bilhassa C.H.P. genel sekreter yardımcısı B. Faik Ahmet Barutçu bu taktirini Halkevi başkanı Kemal Kefeliye çok büyük bir memnurlukla ve teşekkürle ifade etmişlerdir.

Halkevinin Bütün kollarının katıldığı dernekte doktor veterinerler 500 den fazla hastayı muayene etti ilaçlarını verdi. Sosyal yardım kolundan ve yardım sevenlerden bir heyet yoksullara giyecek dağıttı. Halkevi kütüphanesi ve yayın kolu gazete, kitap, dergi dağıttı. Halkevi cazı, sazı yer yer halkı eğlendirdi. temsil kolu temsiller verdi..

Bugün çıkmakta olan Halkevi dergilerinin listesi

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi	Kaç günde Bir çıktığı
Taşpınar	Gaziantep	2 ayda bir
Çorumlu	Çorum	ayda bir
Doğuş	Kars	ayda bir
Erciş	Kayseri	onbeş günde bir
Fikirler	İzmir	iki ayda bir
Gediz	Manisa	onbeş günde bir
Görüşler	Adana	ayda bir
Halkevi	Eskişehir	ayda bir
İnanç	Denizli	ayda bir
İnan	Trabzon	ayda bir
Karadağ	Diğarbakır	ayda bir
Karaelmas	Zonguldak	onbeş günde bir
Kaynak	Balıkesir	ayda bir
Konya	Konya	onbeş günde bir
Ondokuz mayıs	Samsun	onbeş günde bir
Taşpınar	Afyon	ayda bir
Türk Akdeniz	Antalya	ayda bir
Ün	İsparta	ayda bir
Uludağ	Bursa	ayda bir
Yeni Türk	Eminönü	ayda bir
Halk bilgisi haberleri	Eminönü	ayda bir